

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rozwoju</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Mariusz Haładyj, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Luiza Modzelewska, zastępca dyrektora Departamentu Doskonalenia Regulacji Gospodarczych w Ministerstwie Rozwoju, tel.: (22) 693 59 35, e-mail: luiza.modzelewska@mr.gov.pl,</p> <p>Łukasz Słapek, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju, tel.: (22) 693 56 55, e-mail: lukasz.slapek@mr.gov.pl</p> <p>Marta Płazińska, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju, tel. (22) 693 50 18, e-mail: marta.plazinska@mr.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 14.07.2017</p> <p>Źródło: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju</p> <p>Nr w wykazie prac UD 190</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W obecnym stanie prawnym wraz ze śmiercią przedsiębiorcy *de facto* kończy się byt prawny prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa, ponieważ jest ono (nie tylko w znaczeniu przedmiotowym, ale także funkcjonalnym) nierozzerwalnie związane z osobą zmarłego.

Nabycie przedsiębiorstwa osoby fizycznej dotyczy nabycia zbywalnych składników materialnych i niematerialnych o charakterze majątkowym, które mogą być wykorzystane do prowadzenia działalności gospodarczej w przypadku jej podjęcia przez następcę prawnego na własny rachunek bądź wniesienia do istniejącej lub tworzonej spółki prawa handlowego. Przenoszony jest zatem majątek, który nie obejmuje wszystkich praw i obowiązków o charakterze majątkowym lub niemajątkowym, związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą. Następcy prawni nie mogą kontynuować działalności gospodarczej na tych samych zasadach co spadkodawca – mogą jedynie działalność wznowić, podejmując się prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki prawa handlowego.

Praktyczny aspekt problemu wyraża się m.in.:

- 1) brakiem możliwości posługiwania się, choćby tymczasowo, firmą przedsiębiorcy, która identyfikuje w obrocie prawnym nie tylko jego, ale także jego przedsiębiorstwo;
- 2) wygaśnięciem umów o pracę – i co do zasady pełnomocnictw – dla pracowników i współpracowników;
- 3) wygaśnięciem wielu umów cywilnoprawnych;
- 4) wygaśnięciem decyzji administracyjnych niezbędnych do prowadzenia danego rodzaju działalności gospodarczej (np. koncesje, licencje i zezwolenia);
- 5) brakiem możliwości płynnej kontynuacji rozliczeń podatkowych, w tym – posługiwania się NIP-em zmarłego przedsiębiorcy;
- 6) trudnościami z dostępem do rachunku bankowego prowadzonego na potrzeby działalności przedsiębiorstwa i możliwością dokonywania z niego wypłat;
- 7) obowiązkiem zwrotu pomocy publicznej otrzymanej na podstawie umów, które nie zostały jeszcze wykonane, w całości wraz z odsetkami od dnia jej przekazania przez podmiot finansujący.

W praktyce po śmierci przedsiębiorcy nie ma możliwości dokonywania bieżących działań w ramach przedsiębiorstwa takich jak: sprzedaż towarów i świadczenie usług oraz regulowanie zobowiązań wobec pracowników oraz kontrahentów. Znacząco zmniejsza to szanse na kontynuację działalności dopiero po przeprowadzeniu działu spadku, tym bardziej,

że w przypadku braku porozumienia między spadkobiercami uregulowanie spraw spadkowych może trwać wiele lat.

Podobna sytuacja dotyczy bardzo popularnej formy prowadzenia wspólnej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, tj. spółek cywilnych. Należy zauważyć, że to wspólnicy spółki cywilnej (a nie sama spółka cywilna) są przedsiębiorcami, podlegającymi obowiązkowi wpisu do CEIDG. Z tego powodu śmierć wspólnika niejednokrotnie powodować może podobne zagrożenie dla istnienia spółki jak śmierć dla przedsiębiorstwa osoby prowadzącej je samodzielnie. Dotyczy to w szczególności popularnych spółek cywilnych dwuosobowych. W CEIDG ujawnionych jest blisko 103.500 przedsiębiorców, będących wspólnikami spółek cywilnych, spośród których ukończone sześćdziesiąt pięć lat ma przeszło 21 tys. osób¹.

Rozważając, czy interwencja ustawodawcy jest niezbędna, należy ustalić możliwe konsekwencje utrzymania obecnego stanu prawnego w odniesieniu do sukcesji przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym.

W obecnym stanie prawnym, spadkobiercy i zapisobiercy przedsiębiorcy zarejestrowanego w CEIDG nie mogą bez przeszkód kontynuować działalności gospodarczej prowadzonej przez spadkodawcę. Nabycie przedsiębiorstwa osoby fizycznej w ramach dziedziczenia ustawowego bądź testamentowego albo wskutek zapisu windykacyjnego (art. 981¹ § 2 pkt 3 k.c.), a także w związku z zastrzeżeniem w umowie spółki cywilnej wejścia do spółki na miejsce zmarłego wspólnika jego spadkobierców (art. 872 k.c.) – w przeciwieństwie do przypadków związanych z śmiercią wspólnika w spółce prawa handlowego – nie oznacza zachowania ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa. Wznowienie działalności przez następców prawnych zmarłego przedsiębiorcy wymaga uregulowania spraw spadkowych, rejestracji działalności, najczęściej pozyskania na nowo pracowników, kooperantów i klientów, a także uzyskania koniecznych pozwoleń i zgód organów administracji publicznej. Otrzymana przez spadkodawcę pomoc publiczna podlega zwrotowi. Rozpoczęcie na nowo działalności przedsiębiorstwa może być więc odsunięte w czasie, niezależnie od woli spadkobierców zainteresowanych kontynuacją działalności przedsiębiorstwa. Trudności w płynnej kontynuacji działalności przedsiębiorstwa oraz formalności związane z jej wznowieniem mogą wręcz zniechęcać następców prawnych do podjęcia odpowiednich działań.

Z kolei rozporządzenie przedsiębiorstwem za życia osoby zarejestrowanej w CEIDG – np. wniesienie przedsiębiorstwa aportem do istniejącej spółki czy też sprzedaż przedsiębiorstwa – nie zawsze jest możliwe. Ponadto, przedsiębiorcy często z uwagi na tzw. „podwójne opodatkowanie” dochodów nie są zainteresowani przekształceniem prowadzonej jednoosobowo działalności gospodarczej w spółkę kapitałową, choć zabezpiecza to w należyty sposób dalszy byt przedsiębiorstwa. Przekształcenie w spółkę jest też skomplikowane i czasochłonne – a przynajmniej tak jest postrzegane przez przedsiębiorców. Potwierdzają to dane GUS, zgodnie z którymi tzw. jednoosobowa działalność stanowi niezmiennie podstawową formę prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. w rejestrze REGON wpisanych było blisko 3 miliony osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (dla porównania, wszystkich spółek handlowych było wpisanych do tego rejestru niewiele ponad 500 tysięcy). W samym 2016 r. jednoosobowa firma była wybierana przez ponad 80% osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

W celu ustalenia skali problemu, należy odwołać się do ustaleniu kręgu potencjalnie zainteresowanych, tj. w pierwszej kolejności firm rodzinnych. Określenie liczby firm rodzinnych było przedmiotem wielu badań, które zostały przywołane m.in. w przygotowanym przez PARP w 2016 r. Raporcie o stanie sektora MSP w Polsce². Ocenia się w nim, iż sektor firm rodzinnych w Polsce obejmuje ok. 60% całego sektora MSP, co daje około 1 mln podmiotów. W świetle danych udostępnionych przez Instytut Biznesu Rodzinnego, firmy rodzinne stanowią 36% wszystkich polskich przedsiębiorstw oraz wytwarzają 10% PKB naszego kraju. Z kolei zgodnie z innymi badaniami w Polsce w 2014 r. firmy rodzinne stanowiły ok. 1 - 1,2 mln podmiotów gospodarczych, z czego duży odsetek to firmy jednoosobowe, reprezentujące sektor MŚP, które generują prawie 40% polskiego PKB oraz dają zatrudnienie ok. 50% polskich pracowników³.

Firmy, które od pokoleń pozostają pod kontrolą członków rodziny wzbudzają większe zaufanie klientów – aż 43% Polaków deklaruje gotowość płacenia wyższej ceny za produkty firm rodzinnych⁴. Od dalszego powodzenia biznesu

¹ Dane własne Ministerstwa Rozwoju na podstawie wpisów w Centralnej Ewidencji i Informacji Gospodarczej według stanu na marzec 2017 r.

² „Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce”, ISBN 978-83-7633-311-3, sporządzony przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa, grudzień 2016 r.

³ Zaobserwowane różnice między wynikami badań mogą wynikać z odmiennego rozumienia pojęcia „firm rodzinnych” przyjętego na potrzeby analizy statystycznej – przedsięwzięcia te przybierają różne formy prawne.

⁴ Wyniki raportu „Polacy o firmach rodzinnych 2016. Firmy z przyszłością”, ISBN 978-83-942980-0-5, sporządzonego na podstawie badań przeprowadzonych w dniach od 5 do 12 sierpnia 2016 r. przez SW RESEARCH.

rodzinnego zależy byt wielu polskich gospodarstw domowych. Nie bez znaczenia jest to, że przedsiębiorstwa osób fizycznych są zwykle budowane z myślą o potrzebach przyszłych pokoleń, a zatem inwestycje tej grupy przedsiębiorców cechuje dłuższa perspektywa czasowa. Zachowanie firm indywidualnych w rękach członków rodziny jest źródłem stabilności gospodarki i z tego punktu widzenia, utrzymanie stosunków własnościowych zasługuje na szczególną ochronę.

Jak wskazuje powołany powyżej raport PARP z 2016 r., struktura sektora MSP, w tym firm rodzinnych, wykazuje wyraźną tendencję do starzenia się. Jak wskazują autorzy raportu, jest to *zjawiskiem naturalnym, bowiem większość z nich powstała w tym samym czasie, tj. w pierwszych latach po urynkowieniu gospodarki w 1989 r. Jednak w przypadku przedsiębiorstw prowadzonych przez rodzinę, proces ten może powodować realne zagrożenie dla ich funkcjonowania, o ile nie nastąpi przekazanie firmy w ręce młodszego pokolenia.*

Skala problemu sukcesji przedsiębiorstw osób fizycznych dotyczy obecnie ok. 100 przypadków w miesiącu i będzie się zwiększać w perspektywie najbliższych lat. W raporcie PARP z 2016 r. wskazuje się nawet, że w *najbliższych latach szacowana liczba polskich przedsiębiorstw rodzinnych przekazywanych następcom wynosić będzie rocznie nawet około 100 tys.*⁵. Grupa przedsiębiorców wpisanych do CEIDG, którzy zaczęli swoją aktywność gospodarczą na przełomie lat dziewięćdziesiątych XX w. – a więc w okresie transformacji ustrojowej – osiąga wiek, w którym znacząco wzrasta statystyczne ryzyko zgonu albo ciężkich chorób (w CEIDG jest wpisanych blisko 200 tys. osób, które ukończyły sześćdziesiąty piąty rok życia⁶). Należy mieć także na uwadze przypadki nagłych chorób lub nieszczęśliwych wypadków, w wyniku których umiera jedyna osoba uprawniona do zarządzania przedsiębiorstwem.

Kwestia planowania sukcesji w firmach rodzinnych została dostrzeżona również na poziomie europejskim. W świetle danych statystycznych Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego około 450 tys. firm zatrudniających około 2 mln pracowników, staje przed wyzwaniem zapewnienia ciągłości prowadzenia przedsiębiorstwa osoby fizycznej. Ze względu na nieudane sukcesje zamykanych jest w państwach członkowskich ok. 150 tysięcy firm rocznie, co w konsekwencji prowadzi do likwidacji 600 tysięcy miejsc pracy⁷ – dane te obejmują również Polskę.

Z badania przeprowadzonego przez Instytut Biznesu Rodzinnego wynika, że aż 70% właścicieli firm rodzinnych chce przekazać biznes swoim następcom prawnym, jednakże 41,5% z nich nie myślało o tym, jak tego dokonać; 31% zainteresowało się problematyką sukcesji, ale nie ma dokładnego planu działania. Tylko 9,2% respondentów odpowiedziało, że są dobrze przygotowani na przekazanie biznesu swoim następcom. Ponadto jako najpopularniejszą praktykę sukcesyjną według raportu PARP z 2016 r. spośród badanych firm, było wskazanie osoby sukcesora (ponad 40% wskazań w badanej grupie). Ze względu jednak na trudności formalno-prawne w przeniesieniu funkcjonującego przedsiębiorstwa osoby fizycznej na sukcesora, praktyka ta jest dalece niewystarczająca i przy braku podjęcia dalszych kroków prawnych, okaże się nieskuteczna.

Natomiast z badań J. Jeżak, W. Popczyk, A. Winnicka-Popczyk (2004) wynika, że w praktyce aż 70% firm rodzinnych nie przechodzi w ręce kolejnego pokolenia.

Zobrazowana powyżej skala potencjalnych problemów uzasadnia podjęcie działań zmierzających do wprowadzenia zmian w przepisach prawa, które ułatwiłyby kontynuację działalności przedsiębiorstwa osoby fizycznej po jej śmierci, przede wszystkim w okresie między otwarciem spadku a jego działaniem.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Proponowanym rozwiązaniem jest wprowadzenie zmian legislacyjnych, które ułatwiłyby dalsze funkcjonowanie przedsiębiorstwa osoby fizycznej wpisanej do CEIDG, na analogicznych zasadach jak za życia przedsiębiorcy, w okresie, co do zasady, między otwarciem spadku a jego działaniem.

Służyć temu ma wprowadzenie do porządku prawnego instytucji zarządcy sukcesyjnego, który będzie mógł zarządzać wyodrębnioną częścią spadku stanowiącą przedsiębiorstwo w imieniu własnym, lecz na rachunek spadkobierców

⁵ Za Raportem Grupy Ekspertów, Giędy przedsiębiorstw. Propagowanie przejrzystości rynku w dziedzinie obrotu przedsiębiorstwami w Europie. Komisja Europejska Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu. 2006, s. 81.

⁶ Dane własne Ministerstwa Rozwoju na podstawie wpisów w Centralnej Ewidencji i Informacji Gospodarczej według stanu na marzec 2017 r.

⁷ Sekcja 4.2.2 Opinii Sekcji Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji w sprawie przedsiębiorstw rodzinnych w Europie jako źródła ponownego wzrostu gospodarczego i lepszych miejsc pracy z dnia 14 lipca 2015 r. Dokument został zamieszczony na stronie <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions.34702>.

(zastępstwo pośrednie). Będzie on umocowany do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, zwanego w okresie przejściowym „przedsiębiorstwem w spadku”. Instytucja ta będzie również stosowana do współników spółek cywilnych, będących osobami fizycznymi. Dla współników możliwe będzie również zastosowanie instytucji zarządcy sukcesyjnego, w celu ułatwienia sukcesji i kontynuacji działalności po śmierci współnika.

Zakłada się, że co do zasady sam przedsiębiorca będzie decydował o osobie zarządcy sukcesyjnego, co powinno mieć zasadniczy wpływ na powodzenie procesu sukcesji. Zarządca będzie powoływany i wpisywany do CEIDG, tak aby automatycznie z chwilą śmierci przedsiębiorcy, mogło dojść do kontynuacji działalności przez wyznaczonego zarządcę sukcesyjnego (może nim stać się również prokurent). Jak wskazano na podstawie powołanych badań, pewna część przedsiębiorców ma już wybranego potencjalnego sukcesora – w tym przypadku wprowadzana regulacja stanowi odpowiedź na potrzebę możliwie prostego i płynnego przeprowadzenia procesu sukcesji działalności gospodarczej na tę osobę. Pozwoli to przede wszystkim na uniknięcie perturbacji związanych z nieobjęciem spadku lub ze sporami między spadkobiercami, w sytuacji, gdy przedsiębiorca znalazł już osobę sukcesora.

Mimo że podstawowym i preferowanym sposobem dokonywania sukcesji zgodne z projektem jest powoływanie zarządców sukcesyjnych już za życia przedsiębiorcy, należy przewidzieć również możliwość przeprowadzenia sukcesji w przypadku braku wyboru zarządcy sukcesyjnego za życia przedsiębiorcy. W praktyce do wskazania potencjalnego zarządcy za życia przedsiębiorcy może nie dojść z wielu przyczyn, a utrzymanie bytu przedsiębiorstwa może być pożądane przez jego następców prawnych (i małżonka, w przypadku gdy w chwili śmierci przedsiębiorcy składniki przedsiębiorstwa były objęte majątkiem wspólnym). Z tego powodu, osoby uprawnione będą mogły powołać w okresie dwóch miesięcy od śmierci przedsiębiorcy zarządcę sukcesyjnego dla przedsiębiorstwa w spadku.

Zarządca sukcesyjny będzie miał obowiązek zarządzania przedsiębiorstwem osoby fizycznej zasadniczo aż do momentu dokonania działu spadku albo wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego z innych przyczyn.

Rozwiązanie problemu wymaga kompleksowej regulacji i w związku z tym proponuje się:

I. W zakresie prawa cywilnego i handlowego:

- 1) wprowadzenie regulacji dotyczącej zarządcy sukcesyjnego; w tym celu zostaną w szczególności określone:
  - a. reguły powoływania, zarówno za życia przedsiębiorcy jak i po jego śmierci zarządcy sukcesyjnego, odwołania zarządcy sukcesyjnego i wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego,
  - b. zasady dokonywania przez zarządcę sukcesyjnego czynności w zakresie zarządu przedsiębiorstwem w spadku,
  - c. obowiązki i zakres odpowiedzialności zarządcy sukcesyjnego,
  - d. odpowiedzialność za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa w spadku,
  - e. umożliwienie posługiwania się od dnia otwarcia spadku do działu spadku dotychczasową firmą spadkodawcy z dodatkiem „w spadku”;
  - f. prawo dysponowania środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym przedsiębiorcy wykorzystywanym przy prowadzeniu przedsiębiorstwa;
- 2) określenie czynności zachowawczych lub zapobiegawczych, których można dokonywać przed ustanowieniem zarządu sukcesyjnego;
- 3) uregulowanie możliwości dokonywania działu spadku ograniczonego do części obejmującej przedsiębiorstwo;
- 4) wprowadzenie reguły, zgodnie z którą stosunki prawne, w tym umowy cywilnoprawne, które nie są ściśle związane z osobą spadkodawcy, będą mogły pozostać w mocy albo będzie można potwierdzić ich obowiązywanie.

II. W zakresie prawa administracyjnego:

Przewiduje się wprowadzenie możliwości wstąpienia następców prawnych przedsiębiorcy (osoby fizycznej) w prawa i obowiązki administracyjne związane z działalnością gospodarczą wynikające m.in. z koncesji, licencji i innych decyzji związanych z przedsiębiorstwem albo ich tymczasowego wykonywania przez zarządcę sukcesyjnego – pod warunkiem spełniania przez uprawnionych warunków potrzebnych do uzyskania decyzji związanych z przedsiębiorstwem;

Wprowadzenie instytucji zarządu sukcesyjnego umożliwi też następcom prawnym osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą dalsze korzystanie z przyznanej zmarłemu przedsiębiorcy pomocy publicznej oraz ubieganie się o inne ulgi związane ze zdarzeniami mającymi miejsce po śmierci przedsiębiorcy, w tym także w okresie działalności zarządcy sukcesyjnego.

III. W zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych:

- 1) w przypadku, gdy zarząd sukcesyjny będzie ustanowiony z chwilą śmierci przedsiębiorcy – stosunki pracy zostaną zachowane, natomiast w przypadku, gdy zarząd sukcesyjny zostanie ustanowiony po pewnym czasie od otwarcia spadku – stosunki pracy z chwilą śmierci przedsiębiorcy wygasną, lecz pracownikom będzie przysługiwało prawo powrotu do pracy na zasadach analogicznych, jak przy przywróceniu do pracy orzeczeniem sądu; w okresie przejściowym możliwe będzie natomiast zawarcie porozumienia o kontynuowaniu stosunku pracy na dotychczasowych zasadach;
- 2) zarządca sukcesyjny zostanie uznany za płatnika składek z tytułu ubezpieczenia społecznego osób zatrudnionych, będzie także osobą uprawnioną do dokonywania wszelkich czynności związanych z zatrudnieniem.

IV. W zakresie prawa podatkowego:

- 1) wprowadzenie nowego „rodzaju” podatnika niektórych podatków – przedsiębiorstwa w spadku;
- 2) wprowadzenie regulacji zapewniających ciągłość rozliczeń podatkowych w zakresie podatków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, tj. w szczególności podatku od towarów i usług, podatku dochodowego, podatku akcyzowego;
- 3) umożliwienie posługiwania się NIP-em zmarłego przedsiębiorcy przez przedsiębiorstwo w spadku;
- 4) uregulowanie odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe oraz zasad prowadzenia rachunkowości w związku z działalnością przedsiębiorstwa w okresie od śmierci przedsiębiorcy do wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego.

Podstawowym celem regulacji jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy, mając na uwadze, że przedsiębiorstwo należy postrzegać jako dobro prawne, mające nie tylko wartość majątkową, ale także społeczną.

Pośrednim celem regulacji jest wzmocnienie ochrony praw osób trzecich związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, w tym przede wszystkim kontrahentów, kooperantów i pracowników. Ten ostatni cel jest realizowany m.in. na gruncie prawa upadłościowego, jako że będzie można ogłosić upadłość zmarłego przedsiębiorcy przez cały okres trwania zarządu sukcesyjnego, co znacząco wzmacnia ochronę tych podmiotów. Wierzyciele będą również mieli możliwość kontynuacji stosunków umownych nawiązanych z przedsiębiorcą, mimo jego śmierci. Zyskają również możliwość dochodzenia swoich praw w okresie zarządu sukcesyjnego, przez co ograniczone zostaną komplikacje związane obecnie z koniecznością oczekiwania na formalne stwierdzenie we właściwej drodze praw do spadku.

W konsekwencji, dzięki kontynuacji funkcjonowania przedsiębiorstwa, które będzie w dalszym ciągu mogło generować przychody i zyski, zachowane zostaną miejsca pracy i regulowane będą zobowiązania wobec kontrahentów oraz zobowiązania publicznoprawne, a ponadto zwiększą się szanse na dalszy rozwój przedsiębiorstwa, budowanego niekiedy osobistymi staraniami przedsiębiorcy i członków jego rodziny przez wiele lat.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W systemach niemieckim, austriackim i szwajcarskim dopuszcza się możliwość działania prokurenta po śmierci przedsiębiorcy. Niemniej nie można zrównać formy działalności gospodarczej osób fizycznych w tamtych krajach z naszą działalnością jednoosobową. Polskę wyróżnia fakt, iż osoby fizyczne mogą prowadzić działalność na podstawie wpisu do CEIDG także na bardzo dużą skalę, podczas gdy w krajach Europy Zachodniej formę tę wykorzystują raczej drobni przedsiębiorcy, prowadząc działalność opartą głównie na nakładach własnej pracy, w szczególności zawodowej.

Z przeprowadzanych analiz wynika więc, że problem nie jest przedmiotem regulacji w innych krajach.

W Austrii, Księstwie Liechtensteinu, Wielkiej Brytanii i Szwajcarii możliwe jest tworzenie specjalnych podmiotów (fundacji rodzinnych, prywatnych), które zajmują się prowadzeniem działalności gospodarczej po śmierci testatorów i wypłacają zyski spadkobiercom.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
obywatele	ok. 38 mln osób	GUS – na podstawie danych Rocznika demograficznego za 2014 r.	1. Przedsiębiorcy i ich następcy prawni uzyskują możliwość powołania i odwołania zarządcy sukcesyjnego.

			<p>2. Osoby pozostające w związku małżeńskim w ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej uzyskają możliwość powołania i odwołania zarządcy sukcesyjnego.</p> <p>3. Osoby dziedziczące przedsiębiorstwo będą mogły łatwiej dokonać działu spadku ograniczonego do części majątku spadkowego obejmującego przedsiębiorstwo.</p> <p>4. Konsumenci i partnerzy gospodarczy uzyskają pewną informację o prowadzeniu przedsiębiorstwa przez zarządcę sukcesyjnego – dzięki posługiwaniu się firmą z dodatkiem „w spadku”.</p> <p>5. Lepsza ochrona interesów spadkobierców i wierzycieli przedsiębiorcy– dzięki wyposażeniu zarządców sukcesyjnych w istotne uprawnienia, majątek spadkowy w części obejmującej przedsiębiorstwo nie powinien ulec uszczupleniu.</p> <p>6. Zwiększenie prawdopodobieństwa, że umowy handlowe pozostaną w mocy, a zobowiązania przedsiębiorców będą wykonywane również po ich śmierci – zmniejszenie zatorów płatniczych.</p>
osoby fizyczne prowadzące zarejestrowaną działalność gospodarczą	2,4 mln przedsiębiorców (aktywni + zawieszeni)	Na podstawie danych CEIDG	Możliwość ustanowienia zarządu sukcesyjnego – celem sprawnego przekazania przedsiębiorstwa podlegającego dziedziczeniu spadkobiercom albo – w razie takiej ich woli – innym osobom.
notariusze	3293 we IX 2015 r.	Dane Ministerstwa Sprawiedliwości ⁸	Sporządzanie aktów notarialnych dotyczących powoływania, odwoływania i rezygnacji zarządców sukcesyjnych i dokonywanie odpowiednich zgłoszeń do

⁸ <https://nawokandzie.ms.gov.pl/numer-28/aplikacja-i-kariera-14-numer-28/otwarcie-dostepu-do-zawodow-prawniczych.html>

		<p>cywilnych. W konsekwencji, powinno dojść do istotnego ograniczenia związanych z tym komplikacji w obrocie gospodarczym, w tym zatorów płatniczych. Skala zmian jest trudna do dokładnego określenia, niemniej powołane wyżej badania wskazują na duże zainteresowanie wśród przedsiębiorców sukcesją, którą ma umożliwić projektowana regulacja.</p> <p>Ustawa nie nakłada na przedsiębiorców z sektora MŚP żadnych nowych obowiązków, jako że skorzystanie z jej rozwiązań jest w pełni fakultatywne i zależne od woli przedsiębiorcy lub jego następców prawnych. Koszty wiążące się ze skorzystaniem z tej regulacji są znikome w stosunku do istniejących dziś możliwości dokonywania sukcesji. W obecnym stanie prawnym przeprowadzenie sukcesji przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG wobec braku stosownych regulacji, wiąże się niejednokrotnie z kosztownymi przygotowaniem prawnymi, przekształceniami formy prawnej przedsiębiorcy, czy kosztami doradztwa, a ponadto proces sukcesji może być bardzo rozciągnięty w czasie.</p>
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	<p>Zmiany powinny skutkować w dłuższej perspektywie zwiększeniem udziału firm rodzinnych w polskiej gospodarce i powstaniem nowych, wyspecjalizowanych firm o uznanej renomie kontrolowanych przez członków najbliższej rodziny. Grupa przedsiębiorstw rodzinnych jest bardzo niejednorodna, na ich sytuację finansową mają wpływ różne czynniki makro- i mikroekonomiczne. Dlatego nie sposób jest określić dla tej kategorii przedsiębiorstw dokładny wskaźnik zmian w ciągu kilku lat od wejścia ustawy w życie.</p> <p>W częstych przypadkach, gdy prowadzenie przedsiębiorstwa przez osobę wpisaną do CEIDG stanowi jedyne albo główne źródło utrzymania rodziny, umożliwienie płynnej i pełnej sukcesji wpłynie pozytywnie na sytuację gospodarstw domowych. Podobny skutek wywoła utrzymanie w mocy umów o pracę i umów o podobnym charakterze, zawartych przez przedsiębiorcę jednoosobowego.</p>
Niemierzalne		
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Koszty związane z ustanowieniem lub odwołaniem zarządu sukcesyjnego w formie aktu notarialnego poniosą spadkobiercy przedsiębiorcy – w ujęciu globalnym są one niemożliwe do przewidzenia, przede wszystkim ze względu na fakultatywny charakter wprowadzanej instytucji zarządu sukcesyjnego.</p> <p>Niemożliwe jest także wskazanie konkretnych kosztów powołania i działalności zarządcy sukcesyjnego w jednostkowej sprawie. Można jedynie wskazać, co będą obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszt ustanowienia zarządu sukcesyjnego (brak kosztów, gdy powoła go spadkodawca, koszty powstaną natomiast w związku z powołaniem zarządcy u notariusza lub przed sądem, gdy powoływać będą go spadkobiercy lub inni następcy prawni przedsiębiorcy, ewentualnie małżonek – opłata w wysokości 300 zł, podatki, koszty odpisów aktu notarialnego), - koszt dokonania spisu składników przedsiębiorstwa, ewentualnie – jego wyceny, - koszty wynagrodzenia zarządcy sukcesyjnego (te jednak są fakultatywne – zarząd może być sprawowany bez wynagrodzenia, a zarządcą sukcesyjnym może być następca prawny przedsiębiorcy), - ew. koszty odwołania zarządcy sukcesyjnego przez sąd (opłata sądowa, koszty postępowania). 	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☐ nie dotyczy		

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

Wprawdzie projekt wprowadza nowe procedury, dokumenty i obowiązki, jednakże:

- równocześnie, w związku z zapewnieniem odpowiednich instrumentów pozwalających na utrzymanie ciągłości indywidualnej działalności gospodarczej, zmniejszy się liczba przypadków, w których następcy prawni spadkodawcy zdecydują się na zakończenie działalności gospodarczej i likwidację przedsiębiorstwa, co wiązałoby się z bardziej uciążliwymi obowiązkami, niż w przypadku ustanowienia zarządu sukcesyjnego,
- obecnie kontynuacja działalności przedsiębiorcy (w praktyce – jej wznowienie) wymaga wykonania co najmniej porównywalnej skali obowiązków (procedur, dokumentów).

Najważniejsze nowe obowiązki, to:

- w stosunku do przedsiębiorców – obowiązek zawiadomienia naczelnika urzędu skarbowego o ustanowieniu zarządu sukcesyjnego i o zmianach w tym zakresie,
- w stosunku do następców prawnych zmarłego przedsiębiorcy i/lub małżonka przedsiębiorcy – dokonanie odpowiednich zawiadomień co do ustanowienia zarządu sukcesyjnego wobec naczelnika urzędu skarbowego, zgłoszenia do CEIDG np. w razie śmierci zarządcy sukcesyjnego,
- w stosunku do notariuszy – obowiązek dokonywania czynności notarialnych mających na celu ustanowienie zarządu sukcesyjnego i zgłoszeń do CEIDG;
- w stosunku do sądów – obowiązek zgłaszania do CEIDG czynności skutkujących wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego, wyrażanie zgody na dokonywanie czynności przekraczających zwykły zarząd, w przypadku braku porozumienia następców prawnych przedsiębiorcy oraz przedłużanie na wniosek okresu zarządu sukcesyjnego.

Należy jednak ponownie podkreślić, że skorzystanie z regulacji zawartych w projekcie jest dobrowolne, ustawa stwarza jedynie możliwość skorzystania ze wskazanych w niej mechanizmów sukcesyjnych. W tym sensie jej istotą nie jest nakładanie jakichkolwiek obowiązków na przedsiębiorców oraz innych uczestników obrotu gospodarczego.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana regulacja ograniczy zjawisko wygasania umów o pracę po śmierci osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, z uwagi na korzystne dla pracowników uregulowanie skutków ustanowienia zarządu sukcesyjnego.

Ulegnie również poprawie sytuacja pracowników, których stosunek pracy wygasł w następstwie śmierci pracodawcy dzięki przyjęciu zasady, zgodnie z którą w przypadku ustanowienia zarządu sukcesyjnego w pewien czas po otwarciu spadku, pracownikowi będzie przysługiwało prawo powrotu do pracy na zasadach analogicznych jak przy przywróceniu do pracy.

Kontynuacja działalności gospodarczej zmarłej osoby fizycznej oznacza również, że pomoc publiczna otrzymana na podstawie umów, które są w toku wykonywania, nie będzie musiała być zwrócona podmiotowi finansującemu w całości wraz z odsetkami od dnia jej przekazania. Pozwoli to na utrzymanie miejsc pracy powstałych w związku z realizacją projektu finansowanego ze środków publicznych.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ...	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Brak wpływu na pozostałe obszary.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Zgodnie z uchwałą nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 roku w sprawie zaleceń ujednoczenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych ⁹ proponuje się, by regulacja weszła w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
<p>Ocena wpływu <i>ex post</i> zostanie dokonana przez Ministerstwo Rozwoju po 3 latach od momentu wejścia ustawy w życie.</p> <p>Ewaluacja zostanie dokonana w oparciu o porównanie w każdym z trzech lat obowiązywania ustawy współczynnika wyznaczonego przez iloraz liczby przypadków, w których doszło do wykreślenia przedsiębiorcy z CEIDG na skutek śmierci przez liczbę przypadków, w których został ustanowiony zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej.</p> <p>Dodatkowo na potrzeby oceny zostaną ustalone następujące dane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób wpisanych do CEIDG, które powołały zarządcę sukcesyjnego, - liczba aktów notarialnych powołujących zarządcę sukcesyjnego, sporządzonych przez notariuszy (liczba wpisów do CEIDG dokonywanych przez notariuszy). <p>Podmiot odpowiedzialny za ewaluację: minister właściwy do spraw gospodarki.</p>		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak.		

⁹ M.P. poz. 205.

Wyjaśnienia do formularza oceny skutków regulacji

0. Metryczka

W niniejszej części należy podać podstawowe informacje na temat oceny skutków regulacji:

- Nazwa projektu:

Proszę podać np. wstępny tytuł projektu wpisany do wykazu prac legislacyjnych.

- Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące:

Proszę wskazać organ odpowiedzialny za przygotowanie projektu, jego koordynację oraz wdrożenie (ministerstwo wiodące). W przypadku, gdy projekt jest przedmiotem prac więcej niż jednego ministerstwa, proszę wskazać również podmioty współpracujące.

- Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu:

Proszę wskazać osobę, która w ministerstwie wiodącym nadzoruje prace jednostki odpowiedzialnej za merytoryczne przygotowanie projektu.

- Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu:

Proszę podać kontakt (telefon, adres e-mail) do osoby, która jest odpowiedzialna za opracowanie projektu (np. kierownika komórki organizacyjnej) i będzie w stanie odpowiedzieć na ewentualne pytania związane z przedstawionymi w ocenie informacjami lub wskaże odpowiednią osobę.

- Data sporządzenia:

Proszę podać datę przygotowania OSR.

- Źródło:

Z rozwijanej listy proszę wybrać źródło, na podstawie którego przygotowany jest projekt (punkt exposé, data decyzji, nazwa strategii, nr dyrektywy, sygn. orzeczenia TK, nazwa ustawy, inne).

- Nr w wykazie prac:

Proszę podać numer z właściwego wykazu prac legislacyjnych.

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Proszę opisać istotę problemu (np. zawodność rynku, zapotrzebowanie na dobro publiczne, wysokie koszty transakcyjne, bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej itp.) i jego praktyczny wymiar (np. zbyt mała ochrona leasingobiorców, niewystarczający komfort i długi czas podróży koleją, występujące obciążenia administracyjne pobierczego danego przepisu itp.). Istotą problemu nie jest brak określonej regulacji - nowa regulacja może być jednym z instrumentów (sposobem) rozwiązania problemu. Dobrze i zwięźle wypełniona rubryka umożliwi zrozumienie problemu, który ma być rozwiązany oraz skali i przyczyn jego występowania.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać najważniejsze (największe) problemy wymagające rozwiązania.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Proszę zwięźle opisać proponowane rozwiązanie problemu opisanego w pkt 1 oraz oczekiwane rezultaty jego (ich) wdrożenia, sformułowane w możliwie konkretny, mierzalny i określony w czasie sposób - w przypadkach w których jest to możliwe powinien być zgodny z zasadą SMART (prosty, mierzalny, osiągalny, istotny, określony w czasie), np. osiągnięcie do 2020 r. wskaźnika upowszechnienia wychowania przedszkolnego co najmniej 90%.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać najważniejsze rekomendacje i cele.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Proszę wskazać - tam gdzie to możliwe - rozwiązania w minimum 3 krajach i źródła informacji. Proszę wskazać kraje, z których rozwiązania przeanalizowano oraz wyniki tych analiz.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę wskazać informacje odnoszące się do zagadnień najważniejszych.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Proszę wyszczególnić jakie podmioty (zarówno osoby fizyczne, prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej) są objęte projektem. Proszę oszacować ich liczbę (wraz z podaniem źródła danych) oraz opisać charakter oddziaływania projektu na daną grupę.

Proszę dostosować liczbę wierszy w tabeli, zgodnie z potrzebami projektu. Puste wiersze proszę usunąć.

Przykładowe grupy: obywatele, MŚP, rolnicy, rodzina, inwestorzy, lekarze, emeryci, osoby niepełnosprawne.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Proszę podać informacje o konsultacjach poprzedzających przygotowanie projektu oraz wskazać, jaki jest planowany zakres konsultacji publicznych i opiniowania projektu, w szczególności uwzględniając:

- wskazanie, czy były (i jak długo) prowadzone konsultacje poprzedzające przygotowanie projektu (tzw. pre-konsultacje publiczne), podmioty, z którymi były prowadzone te konsultacje (w tym ekspertów), w jaki sposób komunikowano się z grupami wskazanymi w pkt 6 (metody konsultacji np. warsztaty, kwestionariusz on-line), krótkie podsumowanie wyników konsultacji,
- terminy planowanych konsultacji publicznych, podmioty, z którymi będzie konsultowany projekt, wskazanie przepisu z którego wynika obowiązek zasięgnięcia opinii.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

W przygotowaniu kalkulacji skutków dla sektora finansów publicznych proszę uwzględnić aktualne wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych, o których mowa w art. 50a ustawy o finansach publicznych.

Jeśli to możliwe proszę wskazać skumulowane koszty/oszczędności. Prognozę proszę przeprowadzić w podziale na proponowane kategorie w horyzoncie 10-letnim, w wartościach stałych (np. ceny stałe dla pierwszego roku prognozy). W przypadku gdy analiza wpływu obejmuje dłuższy niż 10-letni horyzont (np. zmiany w systemie emerytalnym), możliwe jest dostosowanie kolumn tabeli do horyzontu projektu.

Jeżeli obliczenia zostały wykonane na podstawie opracowania własnego, proszę je przedstawić w formie załącznika oraz wskazać to opracowanie w pkt 13.

W opracowywanej analizie wpływu, co do zasady, należy przyjąć kalkulację w cenach stałych. W przypadku zastosowania cen bieżących, prezentacja skutków finansowych powinna uwzględniać wskaźniki makroekonomiczne podawane w [Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw](#). Jeżeli nie zastosowano wskaźników makroekonomicznych podanych w [Wytycznych MF](#), proszę dołączyć stosowną informację wyjaśniającą.

Proszę wskazać źródła finansowania planowanych wydatków. Proszę wskazać również wszystkie przyjęte do obliczeń założenia i źródła danych.

Skutki proszę skalkulować dla roku wejścia w życie regulacji (0), a następnie w kolejnych latach jej obowiązywania. W kolumnie *Łącznie* proszę wpisać skumulowane skutki za okres 10 lat obowiązywania regulacji.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu na SFP dla najważniejszych zmian.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Proszę oszacować wpływ na konkurencyjność gospodarki, przedsiębiorczości oraz na sytuację rodziny. Skutki należy przypisać do odpowiedniej grupy w tabeli.

W przypadku gdy regulacja będzie oddziaływać na inne niż wymienione w formularzu podmioty proszę odpowiednio uzupełnić formularz.

Proszę wskazać wartość finansową, z uwzględnieniem m.in. kosztów ponoszonych w związku z wejściem w życie aktu (np. koszt aktualizacji systemów informatycznych, zakupu nowych urządzeń), podatków i opłat lokalnych, itp.

W ujęciu niepieniężnym proszę podać wartości najważniejszych wskaźników, które ulegną zmianie (np. skrócenie czasu wydania pozwolenia na budowę o 100 dni, wzrost wskaźnika upowszechnienia wychowania przedszkolnego o 20 punktów procentowych).

W przypadku gdy nie ma możliwości podania żadnych wartości liczbowych (lub wpływ dotyczy także zmian, których nie można skwantyfikować) proszę odpowiednio opisać analizę wpływu w pozycji: „niemierzalne”.

Skutki proszę skalkulować dla roku wejścia w życie regulacji (0), a następnie w 1, 2, 3, 5 i 10 roku jej obowiązywania. W kolumnie *Łącznie* proszę wpisać skumulowane skutki za okres 10 lat obowiązywania regulacji.

W przypadku gdy analiza wpływu obejmuje dłuższy niż 10-letni horyzont (np. zmiany w systemie emerytalnym), możliwe jest dostosowanie kolumn tabeli do horyzontu projektu.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

Proszę dostosować ilość wierszy w tabeli, zgodnie z potrzebami projektu. Puste wiersze proszę usunąć.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Obciążenia regulacyjne należy rozumieć jako wszystkie czynności, które muszą wykonać podmioty (adresaci regulacji) w związku wykonywaniem projektowanych przepisów.

Przykładem takich obciążeń są m.in. obowiązki informacyjne (OI). OI polega na dostarczaniu lub przechowywaniu przez podmioty zobowiązane danych informacji. Identyfikowanie OI dokonywane jest w oparciu o przepisy ustawy. Dany przepis nakłada OI, jeżeli podmiot realizujący obowiązek musi wykonać szereg czynności administracyjnych. Przepis można uznać za OI w przypadku gdy jego wykonanie będzie związane z wykonaniem jednej lub więcej czynności składowych z listy poniżej:

- 1) przyswajanie wiedzy dotyczącej wykonywania konkretnego obowiązku informacyjnego (w tym bieżące śledzenie zmian w przepisach),
- 2) szkolenie pracowników w zakresie wykonywania OI,
- 3) pozyskiwanie odpowiednich informacji z posiadanych danych,
- 4) przetwarzanie posiadanych danych w celu wykonania OI,
- 5) generowanie nowych danych,
- 6) projektowanie materiałów informacyjnych,
- 7) wypełnianie kwestionariuszy,
- 8) odbywanie spotkań,
- 9) kontrola i sprawdzanie poprawności,
- 10) kopiowanie/sporządzanie dokumentacji,
- 11) przekazywanie wymaganej informacji do adresata,
- 12) archiwizacja informacji.

Proszę:

- w przypadku gdy projekt nie dotyczy zmiany obciążeń regulacyjnych, zaznaczyć pole „nie dotyczy”,
- w przypadku zmian w projekcie wpływających na obciążenia regulacyjne odpowiednio zaznaczyć ich zwiększenie lub zmniejszenie,
- wskazać, czy wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE,
- wskazać, czy dane obciążenia są przystosowane do ich ewentualnej elektronizacji (dotyczy sytuacji kiedy wprowadzane obciążenia wpływają na systemy teleinformatyczne podmiotów publicznych lub na podmioty prywatne – przedsiębiorcy, obywatele).

W komentarzu proszę o zwięzłe opisanie zakresu zmian dotyczących obciążeń regulacyjnych.

9. Wpływ na rynek pracy

Proszę opisać, czy i w jaki sposób projektowana regulacja może spowodować zmiany na rynku pracy w odniesieniu do zatrudnienia oraz innych wskaźników (np. czasu poszukiwania pracy, kwalifikacji pracowników).

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

10. Wpływ na pozostałe obszary

Proszę zaznaczyć pola - zakres oddziaływania projektu na obszary niewymienione w pkt 6, 7 i 9. Dla zaznaczonych obszarów proszę dokonać analizy wpływu.

W przypadku analizy wpływu na obszar „informatyzacja” proszę w szczególności rozważyć następujące kwestie:

- Czy projekt spełnia wymagania interoperacyjności (zdolność sieci do efektywnej współpracy w celu zapewnienia wzajemnego dostępu użytkowników do usług świadczonych w tych sieciach)?
- Czy projekt spełnia wymogi neutralności technologicznej, wielojęzyczności, elektronicznej komunikacji, wykorzystania danych z rejestrów publicznych, ochrony danych osobowych?

Jeżeli projekt będzie miał wpływ na inne niż wymienione w pkt 10 obszary proszę zaznaczyć „inne” oraz je wymienić. Proszę również omówić wpływ, jaki będzie miała projektowana regulacja na wymienione obszary.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę dokonać analizy wpływu dla najważniejszych zmian.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Proszę opisać kiedy planuje się rozwiązanie problemu zidentyfikowanego w pkt 1 (wejście przepisów w życie nie zawsze rozwiązuje dany problem a jedynie daje podstawę do wdrożenia instrumentów do jego rozwiązania). Proszę przedstawić harmonogram wdrożenia działań wykonania aktu prawnego (np. gdy rozwiązywanym problemem jest zwiększona

zachorowalność, to działaniami będą: ew. zatrudnienie dodatkowych pracowników, zakup majątku - urządzeń, przeprowadzenie szczepień, zakup szczepionek itp.)).

Jeżeli akt prawny ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać planowane wykonanie dla najważniejszych zmian.

Jeżeli projektowana regulacja oddziałuje na przedsiębiorców (na prowadzenie działalności gospodarczej), zgodnie z *Uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednoczenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych*, terminem wejścia w życie przepisów, po minimum 30-dniowym *vacatio legis*, powinien być 1 stycznia lub 1 czerwca. Jeżeli termin ten nie zostanie zachowany, proszę wskazać powód odstąpienia od wyznaczonych terminów.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Proszę opisać, kiedy i w jaki sposób będzie mierzone osiągnięcie efektu opisanego w pkt 2. Po jakim czasie nastąpi przegląd kosztów i korzyści projektowanych oddziaływań. Proszę również wskazać mierniki, które pozwolą określić, czy oczekiwane efekty zostały uzyskane.

W tym punkcie proszę też podać informację dotyczącą przygotowania oceny funkcjonowania ustawy (OSR ex-post), jeżeli w odniesieniu do projektu ustawy przewiduje się przedstawienie wyników ewaluacji w OSR ex-post.

Jeżeli projekt ma charakter przekrojowy i dotyczy wielu zagadnień (np. ustawa deregulująca zawody, ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej) proszę opisać sposób przeprowadzania ewaluacji i mierniki dla najważniejszych zmian.

Jeśli specyfika danego projektu uniemożliwia zastosowanie mierników lub też niezasadna jest jego ewaluacja (z uwagi na zakres lub charakter projektu) proszę to opisać.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy, itp.)

Proszę wymienić dodatkowe dokumenty, które stanowią załączniki do projektu i formularza. Załączanie dodatkowych dokumentów jest opcjonalne.